

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

www.hellenicevaluation.org

Δρ. Τίνα Ορφανίδου
Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Αξιολόγησης

tina.orfanidou@hellenicevaluation.org

Διάρθρωση Παρουσίασης

1. Περί αξιολόγησης πολιτικών

2. Μεθοδολογικές αναφορές

3. Ικανότητες και ρόλοι

Που βρισκόμαστε;

1. Διαπιστώνεται **θεσμοθέτηση** της αξιολόγησης σε επίπεδο διεθνές (IOCE EVALPartners), σε επίπεδο ΕΕ (EES), αλλά και ως επιχειρησιακή πρακτική σε αρκετές χώρες (πολιτική και πολιτικές)
2. Έχει διαμορφωθεί σταδιακά (σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό) **ολοκληρωμένη** κουλτούρα αξιολόγησης σε πλήθος χωρών
3. Αναγνωρίζεται η αξιολόγηση ως **θεμελιώδες συστατικό** του σχεδιασμού των δημόσιων πολιτικών και αναπόσπαστος εταίρος στον προγραμματισμό και απολογισμό τους
4. Διαπιστώνεται ανάγκη για **συστημικές** προσεγγίσεις αξιολόγησης: σύνθετα προβλήματα ανάπτυξης απαιτούν νέους τρόπους επίλυσης και ως προς αυτό, αναπτύσσονται και εφαρμόζονται **έγκυρες και επιστημονικά άρτιες μεθοδολογίες και διεπιστημονικές προσεγγίσεις** αξιολόγησης

Προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε στο παρόν

Μπορώ να αξιολογήσω την ουσιαστική επίπτωση;

- Ασαφείς, πολλαπλοί ή μη μετρήσιμοι στόχοι πολιτικών
- Απουσία διασύνδεσης πολιτικών
- Δυσκολία τεκμηρίωσης αιτιώδους σχέσης (τι προκάλεσε τι)
- Περιορισμένα, ελλιπή ή χαμηλής ποιότητας δεδομένα
- Χρονικοί και δημοσιονομικοί περιορισμοί, έλλειψη δεξιοτήτων
- Πολυπλοκότητα παρεμβάσεων (πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, πολλοί φορείς)
- Αντιστάσεις και δυσκολία χρήσης των αποτελεσμάτων στην πολιτική λήψη αποφάσεων
- Έμφαση μόνο στη λογοδοσία και όχι στη 'μάθηση' και τη βελτίωση των πολιτικών

Διεθνείς τάσεις στην αξιολόγηση (ΕΕ, OECD, World Bank, UN, USAID, IOCE/Evalpartners)

1. Από την απλή αποτίμηση αποτελεσμάτων → στη μέτρηση πραγματικού αντίκτυπου

- Μετατόπιση από *monitoring* δεικτών σε αιτιώδη αξιολόγηση πολιτικών

2. Από αποσπασματικές μελέτες → σε data-driven, διασυνδεδεμένα συστήματα αξιολόγησης

- Αξιοποίηση διοικητικών δεδομένων για ισχυρότερη τεκμηρίωση.
- Συνδυασμός κοινωνικής έρευνας+ big data + TN για πρόβλεψη κοινωνικών επιπτώσεων.

3. Από τεχνοκρατική ανάλυση → σε δημόσια λογοδοσία και κοινωνική χρησιμότητα

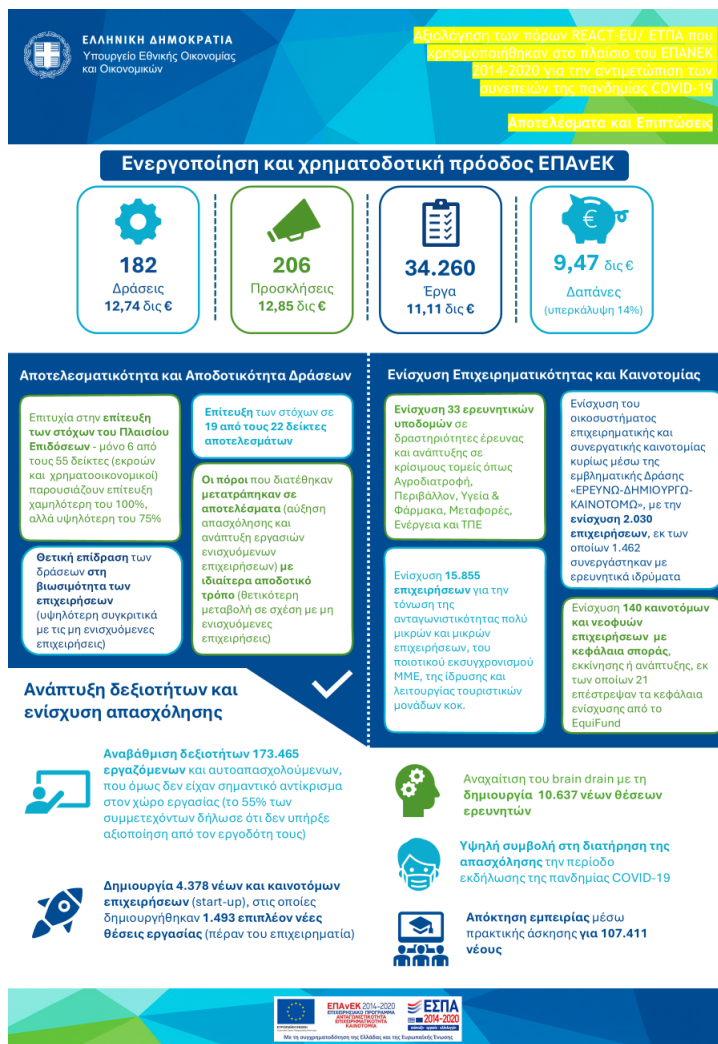
- Έμφαση στις ανισότητες και τις επιπτώσεις σε ευάλωτες ομάδες (equity impact).
- Ηθική και διαφάνεια στη χρήση δεδομένων και αλγοριθμικών εργαλείων (AI Ethics).

Διεθνώς, η αξιολόγηση μετασχηματίζεται σε ψηφιακά υποστηριζόμενη, αιτιώδη, κοινωνικά ευαίσθητη και πολιτικά χρήσιμη διαδικασία, που καθοδηγεί πολιτικές αποφάσεις και όχι απλά τις καταγράφει.

- **Ψηφιακά δεδομένα & AI** – χρήση big data, predictive analytics, machine learning
- **Real-time / adaptive evaluation** – αξιολόγηση σε πραγματικό χρόνο, συνεχής βελτίωση
- **Theory-based evaluation** – ισχυρότερη θεωρητική τεκμηρίωση (Theory of Change)
- **Mixed methods** – συνδυασμός ποσοτικών & ποιοτικών εργαλείων
- **Participatory evaluation** – συμμετοχή πολιτών και ενδιαφερόμενων φορέων
- **Evaluation for learning** – αξιολόγηση ως εργαλείο οργανωσιακής μάθησης
- **Impact evaluation** – αυξημένη ζήτηση για αποτίμηση κοινωνικού αντίκτυπου
- **Ethics & accountability** – διαφάνεια, ηθική και ανοιχτή χρήση δεδομένων, αξιοπιστία
- **Institutionalisation of evaluation** – ενίσχυση θεσμών αξιολόγησης (OECD, EU)

*Προβληματισμός:...τελικά η αξιολόγηση έχει ουσιαστικό ρόλο
σε καιρούς κρίσης;*

Η αξιολόγηση επιπτώσεων στο ΕΣΠΑ

- Υπήρξαν προσπάθειες για την περίοδο 2014-2020
- Πέραν των Προγραμμάτων, Εθνικές Στρατηγικές αξιολογήθηκαν με χρηματοδότηση ΕΣΠΑ (τι μας λένε στην πράξη;)
- Προγραμματίζονται αξιολογήσεις επιπτώσεων για την περίοδο 2021-2027.

Πώς αλλάζει η μεθοδολογία αξιολόγησης σε περίοδο κρίσης

- Χρήση **rapid impact evaluation** αντί κλασικών ex-post μελετών.
- Εφαρμογή **big data + διοικητικών δεδομένων** για άμεση πληροφόρηση.
- Συνδυασμός με **scenario analysis** και **policy experimentation**.
- Επικέντρωση σε **χρησιμότητα (utilisation-focused)** και όχι σε μακρές τεχνικές αναφορές.

Σε περίοδο κρίσης, η αξιολόγηση αποκτά ρόλο “στρατηγικής νοημοσύνης”: παρέχει έγκαιρη, αξιόπιστη και πρακτικά αξιοποιήσιμη γνώση για να μη λαμβάνονται αποφάσεις χωρίς τεκμηρίωση

Νέες τάσεις στην αξιολόγηση επιπτώσεων δημόσιων πολιτικών

- **Έμφαση στην αιτιώδη τεκμηρίωση:** άνοδος quasi-experimental σχεδίων (DiD, PSM, RDD) και μεθόδων συμβολής (contribution analysis).
- **Χρήση δεδομένων & AI:** big data, machine learning για counterfactuals, natural experiments.
- **Από “αν δουλεύει” σε “τι δουλεύει, για ποιον, υπό ποιες συνθήκες”:** έμφαση στο πλαίσιο (context-sensitive impact).
- **Real-time και adaptive impact evaluation:** συνεχή ευρήματα για άμεση προσαρμογή πολιτικών.
- **Δίκαιη κατανομή ‘επιπτώσεων’:** κοινωνικές/διανεμητικές επιπτώσεις (equity, gender, vulnerable groups).
- **Σύνδεση με αξία του χρήματος (Value for Money):** SROI, SIA
- **Ηθική και διαφάνεια στην αιτιώδη ανάλυση:** ευθύνη δεδομένων & βασικές οριζόντιες αρχές
- **Ενσωμάτωση impact στη χάραξη πολιτικής:** σύνδεση ex-ante impact assessment με ex-post impact evaluation.

Σύγχρονα εργαλεία στην αξιολόγηση επιπτώσεων

Κατηγορία εργαλείων	Εργαλεία	Χρήση στην αξιολόγηση δημόσιων πολιτικών
Ανάλυση δεδομένων	Python, R, SPSS, Stata	Στατιστική ανάλυση δεικτών, αξιολόγηση αποτελεσμάτων προγραμμάτων
Big Data επεξεργασία	Apache Spark, Hadoop	Ανάλυση μεγάλων διοικητικών δεδομένων (πχ. ΕΦΚΑ, ΑΑΔΕ, Εργάνη κ.λπ.)
Αιτιώδης ανάλυση (impact evaluation)	DoWhy, EconML, CausalImpact, MatchIt	Εκτίμηση αιτιώδους επίδρασης πολιτικών (π.χ. επιδοτήσεις, κοινωνικά επιδόματα)
Machine Learning	scikit-learn, XGBoost, TensorFlow	Πρόβλεψη κοινωνικών αποτελεσμάτων, στοχευμένες παρεμβάσεις
Ανάλυση κειμένου (NLP)	NVivo, MAXQDA, spaCy, HuggingFace	Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων, δημόσιες διαβουλεύσεις, αξιολόγηση stakeholder feedback
Οπτικοποίηση	Power BI, Tableau, Plotly	Dashboards αξιολόγησης – monitoring & reporting επιπτώσεων
Web & API data	Scrapy, Eurostat API, World Bank API	Συλλογή εξωτερικών δεδομένων για συγκριτική αξιολόγηση πολιτικών
Γεωχωρική ανάλυση	QGIS, ArcGIS	Χωρική αξιολόγηση επιπτώσεων σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο

Η αξιολογική κοινότητα είναι έτοιμη; Ποιες δεξιότητες χρειάζονται;

- **Causal Inference / Impact Evaluation:** Ικανότητα μέτρησης αιτιώδους επίδρασης πολιτικών με DiD, RDD, Synthetic Control, natural experiments.
- **Data Science for Policy:** Χρήση Python/R, αξιοποίηση διοικητικών δεδομένων, open data και big data στην αξιολόγηση.
- **Real-time & Adaptive Evaluation:** Δυνατότητα συνεχούς παρακολούθησης και προσαρμογής πολιτικών μέσω policy dashboards και data feedback loops.
- **AI & Advanced Analytics in Evaluation:** Predictive analytics, policy simulations machine learning για εκτίμηση επιπτώσεων και στοχευμένη σχεδίαση παρεμβάσεων.
- **Contribution Analysis:** Εκτίμηση βαθμού συμβολής μιας πολιτικής στα αποτελέσματα, ιδανική για πολύπλοκες κοινωνικές παρεμβάσεις χωρίς καθαρό αντιπαράδειγμα.
- **Equity & Distributional Impact Analysis:** Ανίχνευση διαφοροποιημένων επιπτώσεων ανά κοινωνική ομάδα (φτώχεια, φύλο, περιοχή, μειονότητες).
- **Data Ethics & Evaluation Integrity:** Ηθική χρήση δεδομένων, διαφάνεια μεθόδων, GDPR, αποφυγή bias.

Πώς μπορεί να λειτουργήσει η αξιολογική κοινότητα;

- **Να ενισχύσει την ποιότητα της αξιολόγησης (σχεδιασμός και εφαρμογή),** προωθώντας μεθοδολογική εγκυρότητα και σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και εργαλεία.
- **Να καλλιεργήσει κουλτούρα αξιολόγησης επιπτώσεων,** ώστε τα αποτελέσματα να αξιοποιούνται πραγματικά στη διαμόρφωση πολιτικών. Η αξιολογική κοινότητα δεν πρέπει να περιορίζεται σε τεχνικό ρόλο.
- **Να ενισχύσει τις ικανότητες των φορέων δημόσιας πολιτικής αλλά και των αξιολογητών,** παρέχοντας εκπαίδευση στα νέα εργαλεία και τεχνική υποστήριξη.
- **Να προωθήσει την ηθική στη συλλογή και χρήση δεδομένων,** διασφαλίζοντας διαφάνεια, σεβασμό στους πολίτες και αποφυγή μεροληψίας.
- **Να λειτουργεί ως κοινότητα μάθησης,** που προωθεί τη συνεργασία μεταξύ ακαδημαϊκών, επαγγελματιών και φορέων πολιτικής.
- **Να διασφαλίζει τη θεσμική συνέχεια της αξιολόγησης** Να υπενθυμίζει ότι η αξιολόγηση πρέπει να αποτελεί μόνιμη λειτουργία του κράτους.

Σας ευχαριστώ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Δρ. Τίνα Ορφανίδου

www.hellenicevaluation.org